

הנהגת התלמידים

מדריך מעשי לרכזת החברתית

מבוא

אחת ממטרותיה המרכזיות של מערכת החינוך היא לטפח בוגרים ובוגרות ערכיים, בעלי ידע ומיומנויות שיצליחו לעצב את זהותם, להתפתח כאנשים בעלי חוסן חברתי ורגשי, לממש את יכולותיהם ולפעול מתוך תחושת משמעות, אחריות ותרומה לחברה ולקהילה. הנהגת התלמידים היא אחד המרחבים המשמעותיים שבהם מטרה זו הופכת למעשה. זהו מרחב המאפשר לתלמידות ולתלמידים להתנסות בהובלה, בקבלת החלטות, בעבודת צוות ובקבלת אחריות, לצד הקשבה לאחר, גילוי יוזמה ויכולת להשפיע על סביבתם. הנהגת התלמידים מחזקת את תחושת השייכות והמסוגלות ומזמינה את התלמידים להיות שותפים פעילים בעיצוב חיי בית הספר ובקידום יוזמות בעלות ערך עבור הקהילה.

מסמך זה מרכז את הדגשים, העקרונות והכלים להובלה של הנהגת התלמידים במטרה לסייע לבתי הספר ליצור מרחב מנהיגותי משמעותי, מגוון ומאפשר. מרחב שבו תלמידות ותלמידים מקבלים הזדמנות להשמיע את קולם, לקחת אחריות, להוביל תהליכים ולהשפיע על המציאות הסובבת אותם – תוך פיתוח כישורים, ערכים ותחושת מסוגלות שילוו אותם גם מעבר לשערי בית הספר.

הרכזת החברתית **תשתף את הצוות החינוכי במהלך**. מומלץ לקיים מליאת מורים ייעודית שתוקדש לנושא הנהגת התלמידים הבית ספרית:

- מהו תפקידה של הנהגת התלמידים?
- אילו ציפיות יש לצוות החינוכי מההנהגה?
- כיצד ניתן לאפשר לחברי ההנהגה להתאמן ביישום ערכים של אחריות, שותפות, שיח מכבד ודמוקרטיה?

חשוב להציג בפני הצוות את תוכנית העבודה של ההנהגה ואת מהלך הבחירות (לרבות השלב המתבצע בכיתות) כדי לקדם אחידות, שקיפות וחוויה חינוכית משמעותית.

חמשת השלבים של תהליך הבחירות להנהגה

שלב 1 • חשיפה ופתיחה

שיעור או פעילות על משמעות הבחירות להנהגה, על חשיבות הייצוג ועל הערכים שמנחים הנהגה טובה.

שלב 2 • היכרות עם מהות הפעילות בהנהגה

הצגת התפקיד ותחומי האחריות של נציג הנהגת התלמידים והתכונות הנדרשות ממנו: אחריות, ייצוג, יוזמה, שיתוף פעולה ותרומה לקהילה.

שלב 3 • הגשת מועמדות

תלמידים ותלמידות המעוניינים להתמודד מגישים מצע בחירות כתוב בהתאם לקריטריונים שפורסמו.
הקריטריונים נקבעים ומפורסמים לפני פתיחת ההרשמה.

שלב 4 • בחירה ראשונית בכיתה

קיום בחירות אנונימיות בכל כיתה: כל תלמיד או תלמידה רשאים למלא טופס מצע ולהגיש מועמדות. לאחר שילדי הכיתה קראו את הטפסים באופן אנונימי, הם בוחרים חמישה נציגים. החמישה עולים לשלב הבא - הכנת שלטי תעמולת בחירות והצגתם במסדרון הסמוך לכיתה. בשלב זה כלל ילדי הכיתה קוראים את שלטי התעמולה ובוחרים שניים-שלושה נציגי כיתה להנהגה הבית ספרית (באמצעות טופס מקוון או קלפי).

שלב 5 • טקס סיום והכרזה

אירוע בית-ספרי חגיגי: הוקרה ופרידה מהנהגת התלמידים היוצאת והצגת חברי וחברות ההנהגה החדשים לשנת הלימודים.

מבנה מפגש הנהגה

מבנה ישיבה קבוע מסייע ביצירת שגרה, תחושת ביטחון ומסוגלות. כאשר התלמידים מכירים את מהלך הישיבה ויודעים למה לצפות, הם פנויים להשתתפות פעילה, לקבלת אחריות ולהובלת תהליכים.

שלב	זמן	מטרה
פתיחה וגיבוש	5 דק'	מעבר מהשגרה הבית-ספרית למרחב ההנהגה במטרה לחזק את תחושת השייכות ולעודד השתתפות פעילה לאורך המפגש.
עדכונים מהשטח	10 דק'	הבאת קול הכיתה: זיהוי צרכים, העלאת אתגרים.
נושא מרכזי לדיון	15 דק'	העמקה בנושא אחד, העלאת רעיונות וקבלת החלטות משותפת.

פרקטיקות לניהול ישיבות ההנהגה

פתיחה וסגירה קבועות ממסגרות את המפגש ומייצרות רצף בין ישיבה לישיבה. מומלץ לבחור שתיים-שלוש פרקטיקות ולחזור עליהן לאורך השנה. לרשות כל חבר הנהגה מחברת מלווה המאפשרת לו לתעד את ההתנסויות והחווייות שלו לאורך השנה:

החלטות, משימות, רפלקציה ותובנות.

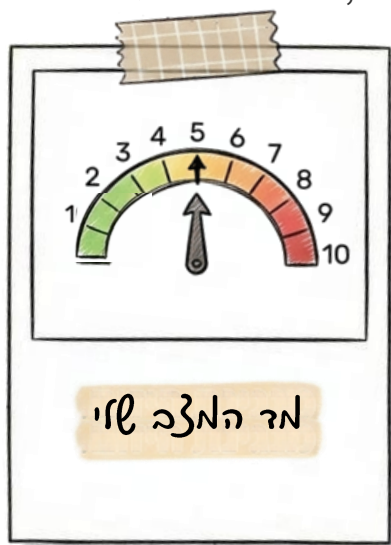
[לצפייה במחברת המלווה](#)

פרקטיקות לפתיחת ישיבה

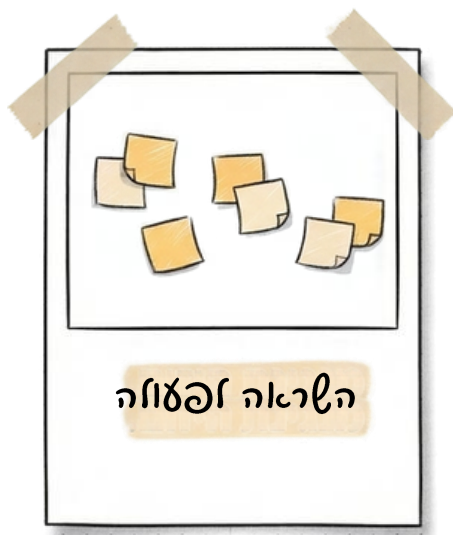
1. מד המצב שלי

- הרכזת משרטטת קו דמיוני לאורך החדר: קצה אחד מייצג 1 - "אני מגיע או מגיעה עם עומס", והקצה השני מייצג 10 - "אני מגיע או מגיעה עם פניות".
- כל חבר הנהגה עומד בנקודה על הציר שמשקפת את רמת הפניות והאנרגיה שלו כרגע.
- שיתוף במליאה: כל נציג אומר במשפט אחד: "אני עומד ב-X, ומה שיכול להעלות אותי בדרגה אחת במהלך הישיבה הזו הוא..."

2. השראה לפעולה

ציוד נדרש: פתקי סטיקי-נוט (Sticky Notes), עטים, רמקול (אופציונלי).

- פותחים בהשמעת קטע קצר משיר או בהקרנת ציטוט בנושא מנהיגות על הלוח (למשל: "מנהיגות היא לדמיין מה יש מעבר לאופק ולמשוך לשם אנשים" שמעון פרס).
- כתיבה אישית: כל נציג מקבל פתק דביק וכותב במילה אחת או במשפט קצר: מה השיר או הציטוט מעורר בו לגבי התפקיד שלו בהנהגה.
- שיתוף: מדביקים את הפתקים על הלוח ומשתפים בקצרה.

3. לכובע שלי...

שיח בזוגות:

איזה כובע אני חובש עכשיו בישיבת ההנהגה?"

קישור לקובץ ["למה כובע" באתר הפ"סקול החברתי](#)

פרקטיקות לסגירת ישיבה

1. רפלק-ציר

ציוד נדרש: טוש ללוח

- הרכזת מציירת קו ארוך על הלוח עם סקלה בין 1-5 ומציגה את השאלות הבאות:
 - עד כמה הישיבה הייתה יעילה וממוקדת עבורי? (5-1)
 - עד כמה אני מרגיש מחובר ומוכן לבצע את המשימה שלקחתי על עצמי? (5-1)
- כל נציג קם בתורו ומסמן על הלוח את המיקום שלו בהתייחס לשתי השאלות.
- סבב סיכום: כל אחד מציין את הדירוג שלו ומוסיף משפט אחד: "כדי להעלות את המדד שלי בנקודה אחת במפגש הבא, אני צריך..."

[קישור לקובץ "רפלק-ציר" באתר הפ"סקול החברתי](#)

2. לאסוף צידה לדרך

ציוד נדרש: פריט אחד מתוך הקלמר/תיק של כל תלמיד (עט, מרקר, מחק, סרגל וכו')

- כל חבר הנהגה מוציא חפץ אחד מהקלמר ומשתף:
- עט: משהו שאני מוכן להתחייב ולחתום איתו.
 - מרקר: רעיון שהאיר לי נקודה חדשה.
 - מחק: משהו שהחלטתי לוותר עליו.
 - דבק: חיבור שהרגשתי היום.

3. מעגל תודה

- במליאה: כל חברי ההנהגה עומדים במעגל צפוף ומעבירים "פולס" (לחיצת יד קלה או טפיחה על הכתף) בכיוון השעון.
- מילת הערכה: כשה"זרם" מגיע לתלמיד, הוא פונה לחבר שעומד לידו ואומר לו במשפט קצר: "תודה לך על..." (על רעיון שהעלית, על שהקשבת לי, על האנרגיה החיובית שהבאת למפגש ועוד).

ג. "דקה של מנהיג"

מנהיגות אינה תכונה מולדת השמורה ליחידים, אלא אוסף ערכים ומיומנויות שניתן וחשוב לזהות ולפתח בכל ילד וילדה. זיהוי החוזקות האישיות וחיזוק תכונות אלו בהנהגת התלמידים והתלמידות מאפשרים לנציגים להפוך מפרטים פסיביים למנהיגים פעילים ומשפיעים היודעים להוביל שינוי חיובי בסביבתם מתוך דוגמה אישית ואכפתיות.

מומלץ לנהל שיח אודות מנהיגים ומנהיגות מעוררי השראה מהארץ ומהעולם. כחלק משגרת המפגשים, כל מליאה תיפתח בפינת "דקה של מנהיג או מנהיגה" שבה נציג או נציגה ישתפו בקצרה בדמות שחקרו ובתכונות המנהיגות הבולטות שלה. [קישור למצגת המלווה: מנהיגים ומנהיגות בהנהגת התלמידים.](#)

ד. הקמה: היכרות, ציפיות וחזון

שלושת המפגשים הראשונים של הנהגת התלמידים יוצרים את התשתית לפעילות השנתית כולה. מפגשים אלו נועדו לברר במשותף שלוש שאלות מפתח: מי אנחנו? מהן הציפיות שלנו זה מזה? ולאן אנו מכוונים?

- היכרות וגיבוש – ביסוס תחושת השייכות, יצירת אמון ובניית קשרים אישיים בין חברי ההנהגה. קישור לפעילות המלאה יתפרסם בקרוב.
- עץ הציפיות – תיאום ציפיות הדדי, הגדרת נורמות פעולה ויצירת מחויבות קבוצתית למרחב בטוח ומשתף. קישור לפעילות המלאה יתפרסם בקרוב.
- מרכיבים משקפיים – בניית חזון משותף, זיהוי מטרות והגדרת הדרך להובלת עשייה משמעותית. קישור לפעילות המלאה יתפרסם בקרוב.

ה. משוב

תהליך משוב קבוע ומובנה מפתח בקרב הנציגים יכולות של הבעה עצמית, הקשבה פעילה וחשיבה ביקורתית בונה. הוא מחזק את תחושת השייכות והאחריות של הנציגים כלפי כלל קהילת בית הספר ומבטיח כי קולם של התלמידים נשמע ומשפיע באופן ממשי.

1. כוכב ומשאלה

ציוד נדרש: פתקים גזורים בצורת כוכב (צהוב/זהב),
פתקים גזורים בצורת ענן או כוכב נופל (כחול/אפור), כלי
כתיבה

עבודה אישית: כל נציג מקבל פתק "כוכב" ופתק
"משאלה" אחד וממלא אותם באופן עצמאי:
כוכב (נקודת אור לשימור): דבר טוב ומחזק שאני רוצה
לומר לחבר הנהגה (דגש על מאמץ, עזרה הדדית או
אכפתיות).
משאלה (הצעה לשיפור): הזמנת חבר הנהגה לשיתוף
פעולה.
במליאה: חברי ההנהגה יושבים במעגל. כל נציג קורא
את הכוכב, מעניק אותו לחבר או תולה אותו על לוח
מרכזי, ולאחר מכן משתף במשאלה שלו.

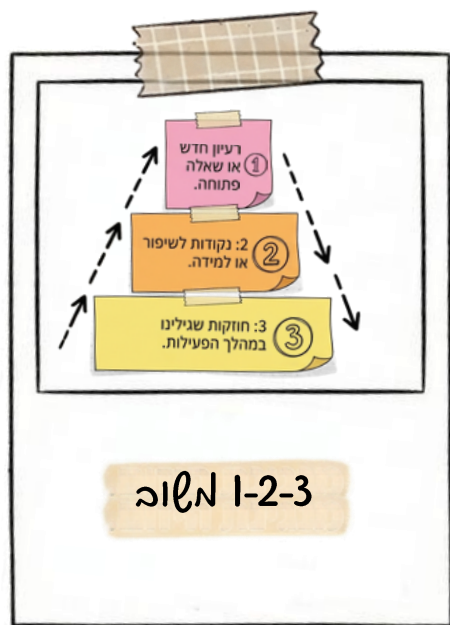
2. 1-2-3 משוב

ציוד נדרש: פתקי דביקון (Post-it) בשלושה צבעים שונים או דף מודפס מעוצב

עבודה אישית:

כל חבר ההנהגה ממלא:

- שלוש חוזקות שגיליתי על חברי וחברות ההנהגה במהלך הפעילות.
- שתי נקודות לשיפור או ללמידה לפעמים הבאות.
- רעיון אחד חדש שעלה או שאלה פתוחה שנשארה ללא מענה.

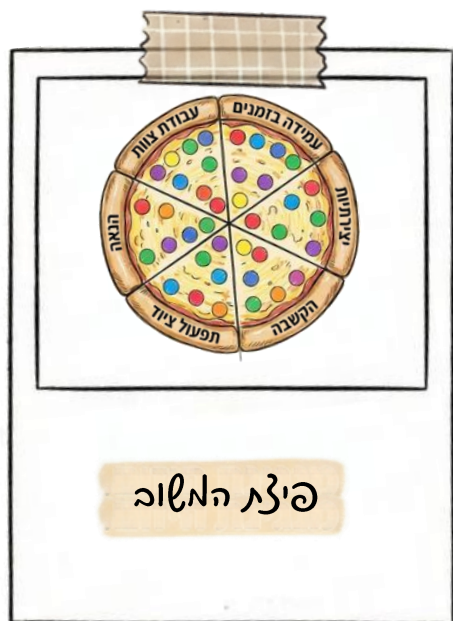
במליאה:

כל חברי וחברות ההנהגה מדביקים את הפתקים על הלוח ומשוחחים:

1. אילו נקודות חוזק חוזרות על עצמן?
2. באיזו נקודה לשיפור אנו רוצים להתמקד על מנת לשפר את פעילות ההנהגה?
3. איזה רעיון חדש נרצה לקדם?

3. "פיצת" המשוב

ציוד נדרש: בריסטול גדול שמשורטט עליו עיגול "פיצה" המחולק ל-6 משולשים: עבודת צוות, עמידה בזמנים, יצירתיות, הקשבה, תפעול ציוד, הנאה ומדבקות סימון.

מניחים את הבריסטול במרכז החדר. כל חבר הנהגה ניגש לבריסטול ומדביק מדבקה בכל אחד מ-6 המשולשים:

- מדבקה קרובה למרכז העיגול = תחום שדרוש בו שיפור.
- מדבקה קרובה לשולי הפיצה = תחום שבו עבדנו בצורה מצוינת.

מליאה:

מתבוננים יחד במפת המדבקות שנוצרה על גבי ה"פיצה".

שאלות לדיון:

1. באילו תחומים רוב המדבקות מרוכזות בשוליים? מה עזר לנו להצליח שם?
2. באילו תחומים המדבקות קרובות למרכז? מדוע דווקא בתחומים אלו?
3. מה ניתן להסיק מכך לגבי פעילות המועצה?

1. ועדות בהנהגה

הפרק מציג את בעלי התפקידים המרכזיים, את הוועדות ואת מערך הפעילות לשיבוץ הנציגים.

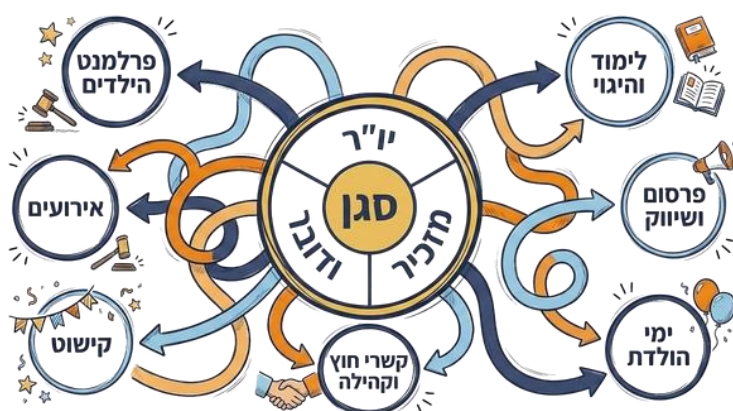
מערך פעילות: הכרת התפקידים ויריד ועדות

שלב 1. פתיחה במליאה: היכרות עם התפקידים
הרכזת מחלקת למספר נציגים ונציגות כרטיסיות עם התפקידים (נספח 1) השונים שיש בהנהגה. כל נציג קורא את הכרטיסיה שקיבל, והקבוצה מנסה לנחש באיזה תפקיד מדובר.

שלב 2. עבודה אישית: יריד ועדות
הרכזת מפזרת בחדר כרטיסיות עם פרטים על כל ועדה ומחלקת "אבן דומינו" ריקה (נספח 2) לכל נציג ונציגה. חברי ההנהגה עוברים בין הכרטיסיות, בוחרים שתי ועדות וכותבים את שמן על אבן הדומינו.

שלב 3 מליאה: חיבור הדומינו
כל נציג ונציגה חושפים את אבן הדומינו, מניחים אותה על הרצפה ומתחברים לאבני הדומינו של נציגים אחרים עד שנוצרת שרשרת אחת של ההנהגה כולה.

הרחבה: מאגר התפקידים - פורטל משרד החינוך

יושב או יושבת ראש הנהגת התלמידים

מייצגים את הנהגת התלמידים בפני הנהלת בית הספר.
מנהלים את ישיבות ההנהגה וקובע יחד עם החברים את סדר היום.
מסייעים בקבלת החלטות ובהובלת יוזמות למען התלמידים.

סגן או סגנית יושב ראש הנהגת התלמידים

מסייעים ליושב ראש ההנהגה ומחליפים אותו בעת הצורך.
שותף להובלת פעילות ההנהגה והוועדות.
מסייעים בארגון ובניהול ישיבות ההנהגה.
עוקבים יחד עם יושב הראש אחר ביצוע המשימות וההחלטות.

מזכיר כללי או מזכירה כללית

אחראיים על תיעוד הפעילות השוטפת של הנהגת התלמידים.
רושמים ומרכזים את הפרוטוקולים של ישיבות ההנהגה.
אוספים מחברי הוועדות מידע על הפעילויות והיוזמות שלהן.

דובר או דוברת ההנהגה

אחראיים על פרסום פעילויות הנהגת התלמידים והיוזמות שלה.
מובילים את ועדת התקשורת ומסייע בהצגת פעילות ההנהגה לקהילת בית הספר.

	שם הנציג:
--	------------------

	שם הנציגה:
--	-------------------

ציון חגים וימי לוח

הכנת חומרים והובלת תכנים לקראת חגים, ימי לוח ואירועים לימודיים.

פרסום ושיווק

פרסום החלטות ההנהגה בקרב תלמידי בית הספר ובקהילה.

ימי הולדת

ציון ימי הולדת של תלמידי בית הספר ויצירת שגרה של חגיגה משותפת.

קישוט

עיצוב וקישוט מרחבי בית הספר לקראת אירועים וימי שיא.

קשרי חוץ וקהילה

קידום פרויקטים ערכיים בשיתוף גופים העוסקים בתחום.

אירועים

תכנון והפקה של ימי שיא, אירועים מיוחדים, ערבי קהילה.

פרלמנט הילדים והילדות

מרחב דיון רחב לתלמידי בית הספר המאפשר להעלות סוגיות ולהשמיע קול מעבר לחברי ההנהגה.

